

בס"ד. שיחת אור ליום ב' ב' ויגש, ליל נר ה' דחנוכה, ה'תשי"ז.

— לתלמידי ישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש, בחדרו הק' —

בלתי מוגה

א. היו"ט דחנוכה קשור עם ענין השמן. וטעם הדבר — כי הן הגזירה היתה ש"טמאו כל השמנים"¹, והן הנס הי' שמצאו "פך אחד של שמן שהי' חתום בחותמו של כהן גדול"². ולכן נקבע היו"ט דחנוכה על השמן.

והענין בזה³:

"שמן" — הוא משל, דוגמא ורמז על ענין החכמה; ו"טמאו כל השמנים" פירושו — שנטלו את כח השכל שבנפש האלקית וטמאוהו בחכמות חיצוניות.

ועל כך הי' הנס — שמצאו "פך אחד של שמן שהי' חתום בחותמו של כהן גדול", דהיינו, כח החכמה שבנפש האלקית. ושמן זה האיר בדרך נס במשך כל הזמן — שמונה ימים — עד שהי' אפשר להשיג שמן טהור בדרך הטבע.

וזוהי הוראה על כל הזמנים ועל כל הדורות:

גם בהזמן ד"משתשקע החמה"⁴, זמן של חושך וגלות — גם אז צריכים להיזהר מטומאת השמנים, וצריכים להאיר — הן אצל עצמו, והן ממנו ולחוץ ("בא זיך און פון זיך"), "על פתח ביתו מבחוץ"⁵ — בשמן טהור, חכמה דקדושה; ושענין זה (חכמה דקדושה) יחדור לגמרי בו ובחלקו בעולם, ועי"ז יאירו את העולם כולו.

ב. ויש להוסיף בביאור ענין השמן שבחנוכה — בהקדמת ביאור המעלה דחכמה ושכל בכלל על שאר ענינים:

אדמו"ר הזקן מבאר⁶ שהיחוד דתורה הוא למעלה מהיחוד דמצוות.

(3) ראה גם שיחת ש"פ חנוכה דאשתקד

ס"ח ואילך (תו"מ חט"ו 298 ואילך). וש"נ.

(4) תניא פכ"ג.

(1) שבת כא, ב.

(2) שבת שם. — בגמרא שם: "מונח".

אבל כ"ה ("חתום") גם בטור או"ח סתר"ע.

וראה ב"ח שם ד"ה ה"ג.

והיינו⁵, שהיחוד דמצוות הוא ע"ד "איהו וגרמוהי חד"⁶, משא"כ היחוד תורה הוא ע"ד "איהו וחיהי חד"⁶.

ובכללות — זהו הענין שמבאר אדמו"ר הזקן בתניא⁷, שע"י לימוד התורה נעשית ההתאחדות דהאדם המשכיל, כח השכל ודבר המושכל, שהוא "יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל בגשמיות להיות לאחדים ומיוחדים ממש מכל צד ופנה".

ומכיון שבנדוד הדבר המושכל (דהיינו דבר ההלכה שלומד) הוא חכמתו ורצונו של הקב"ה, נמצא שע"י לימוד התורה נעשים האדם המשכיל, כח השכל והקב"ה — "כולא חד".

וזוהי מעלתם של עניני חכמה ושכל על שאר ענינים — שרק בעניני חכמה ושכל נעשה האדם העוסק בהם מיוחד עמהם "מכל צד ופנה".

ג. אך יש להקשות על זה⁸:

יחוד זה המבואר בתניא במעלת לימוד התורה — ישנו, לכאורה, גם בכל דבר שכל, שהרי בכל דבר שכל שאדם לומד נעשה יחוד "מכל צד ופנה".

ליתר ביאור: ג' הענינים הנזכרים בהלכות יסודי התורה להרמב"ם⁹ (ובקיצור — בהלכות תשובה¹⁰) — האדם המשכיל, כח השכל (שהרמב"ם קוראו בשם "הדעה עצמה"), והדבר המושכל — הם ג' ענינים נפרדים רק קודם שלמד את המושכל, אבל בשעה שלומד את המושכל — מתלבש האדם המשכיל בכח השכל, וכח השכל מתלבש בהמושכל, ועי"ז נעשים האדם המשכיל, כח השכל והמושכל — דבר אחד.

וא"כ, מהו החידוש בהחכמה דתורה דוקא?

אך הענין הוא — שנוסף על כך שבלימוד התורה המושכל הוא חכמתו ורצונו של הקב"ה, ובמילא גם היחוד שבזה ענינו שהוא מיוחד עם אלקות, משא"כ בשאר החכמות, הרי לבד זאת, גם היחוד עצמו בלימוד התורה הוא באופן אחר:

בשאר החכמות, כיון שבהחכמות עצמם אין אחדות אמיתית (שהרי

(8) ראה גם תניא עם מ"מ, ליקוט פירושים כו' לשם (ע' קמב).

(9) פ"ב ה"י.

(10) פ"ה ה"ה.

(5) ראה קיצורים והערות לתניא ע' קה ואילך. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' שמג ואילך. תרנ"ג ע' רכד ואילך.

(6) תקו"ז בהקדמה (ג, סע"ב).

(7) רפ"ה.

אחדות אמיתית אינה אלא בתורה בלבד), חסר גם באופן התאחדותו של האדם עם המושכל שבהחכמה, כי, עם היותו מיוחד עם המושכל, הרי השכל שבהחכמה מלוּבש בענין מסויים (שמחוץ להשכל), והתאחדות נפש המשכיל וכח השכל היא רק עם השכל שבהענין, ולא עם הענין עצמו. ולדוגמא — בחכמת התכונה: כשלומד את ענין מהלך השמש והירח והכוכבים והגלגלים, הרי הוא מיוחד רק עם השכל שבמהלך השמש והירח והכוכבים והגלגלים, אבל לא עם מהלך השמש כו' עצמו. ונמצא, שבשאר מושכלות ישנו ענין של שניות ופירוד.

משא"כ בחכמה דתורה, כיון ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא"¹¹, נמצא, שכח השכל מיוחד לא רק עם הבנת הענין, אלא גם עם הענין עצמו, שהרי הענין עצמו נתהווה מחכמתו ורצונו של הקב"ה. ונמצא, שבשעה שהאדם מתאחד עם חכמתו ורצונו ית', מתאחד הוא עם הענין עצמו. וזוהי מעלת התורה על שאר חכמות — שנוסף על כך שהדבר שמתאחד עמו הוא חכמתו ורצונו של הקב"ה, ישנו חילוק גם באופן היחוד, שהוא באופן אחר לגמרי.

ד. ע"פ ביאור הנ"ל, מובן, שגם בתורה גופא ישנו חילוק בין אופן היחוד בלימוד גליא דתורה, לאופן היחוד בלימוד פנימיות התורה¹², שהלימוד הוא אודות הספירות, "דבר הוי"י" המהוה מחי' ומקיים, וסדר ההשתלשלות:

בגליא דתורה, כיון שהדבר הלכה מלוּבש בדבר גשמי, הרי הדבר הגשמי מעלים על אלקות,

— כמבואר בקו"א¹³ שהדבר הגשמי מעלים על כח הפועל בנפעל, ואפילו במצוות, הרי הגשמי והרצון העליון דהמצוה הם שני ענינים נפרדים זה מזה, כי הגשמי מעלים על האלקות שבו (עד שיבוא הזמן ד"ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר גו"י"¹⁴, שאז לא זו בלבד שהגשמי לא יעלים, אלא אדרבה, ע"י הגשמי גופא יראו אלקות) —

אלא שבנדוד' מלוּבש בהגשמי חכמתו ורצונו של הקב"ה, אבל הגשמי עצמו הוא מעלים ומסתיר. ולדוגמא: בהלכה ד"המחליף פרה

(11) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

(12) ראה גם שיחת יום שמח"ת ס"ו (א).

(13) ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (תניא קנח,

לעיל ע' 98). וש"נ.

(14) ישע"י מ, ה.

בחמור¹⁵, הרי ההלכה עצמה היא חכמתו ורצונו ית', אבל ההלכה נתלבשה בענינים גשמיים המעלימים ומסתירים.

ונמצא, שאף שיש בזה היחוד ד"איהו וחייהי חד", מ"מ, בלימוד גליא דתורה יחוד זה אינו בגלוי, שהרי נתלבש בדבר המעלים.

משא"כ כשלומדים אודות הספירות, גדלות הבורא, ונפש האדם (שהיא קשורה עם גדלות הבורא) — הרי כיון שאין כאן דבר המעלים ומסתיר, אזי היחוד הוא בגלוי.

ונמצא, שבתורה גופא — היחוד שבפנימיות התורה הוא בשלימות יותר מהיחוד שבגליא דתורה.

ה. וזהו ביאור נוסף בענין השמן שבחנוכה:

גזירת היוונים היתה אמנם על ענין התורה בכלל, כפי שאנו אומרים¹⁶ "להשכיחם תורתך", אבל בתורה גופא — הי' עיקר הגזירה על פנימיות התורה, שהו"ע השמן, כידוע¹⁷ שהתורה נקראת בשמות לחם, מים, יין ושמן, ובזה גופא — לחם ומים מורים על גליא דתורה, ויין ושמן מורים על פנימיות התורה, ובפרט שמן שהוא "רוזין דרוזין".

וזהו שמצאו "פך אחד של שמן שהי' חתום בחותמו של כהן גדול": כשהי' צורך להלחם בחושך הגלות, הרי הכח לזה הי' מפנימיות התורה דוקא, שבה אין מקום לענין של פירוד, כיון שהיחוד בה הוא בתכלית השלימות (וכנ"ל, שכיון שמדובר בה אודות ספירות, שמות ואלקות, אין בזה ענין של העלם, וכידוע¹⁸ שאין עצם מעלים על עצם). ודוקא ענין זה הי' נתינת כח להאיר את חושך הגלות.

וזהו הטעם שבדורות האחרונים נתגלתה פנימיות התורה בהתפשטות ביותר — כיון שהענין ד"משתשקע החמה" נעשה ביותר.

ולכן, מההכרח והזכות של כאו"א להקדיש בכל יום ויום משך זמן ללימוד פנימיות התורה¹⁹ — הענין בתורה שיחודו הוא באופן היותר שלם, וזה יאיר את כל עניניו על כל היום כולו, שיורגש בהם אחדות הוי', שזהו ענין "גוי אחד בארץ"²⁰.

(18) סה"מ תרנ"ז ע' מח. ועוד.
 (19) ראה גם שיחת ש"פ בראשית (התוועדות ב) סנ"ב (לעיל ע' 165). וש"נ.
 (20) שמואל-ב ז, כג. ועוד. וראה תניא אגה"ק רס"ט. ובכ"מ.

(15) ב"מ ק, רע"א (במשנה).
 (16) בנוסח "ועל הנסים".
 (17) ראה שיחת מוצאי נר ה' דחנוכה תשי"ד (לתלמידי יתות"ל) ס"ד (תו"מ ח"י ריש ע' 305). וש"נ. וראה שיחת כ"ף כסלו ס"ה (לעיל ריש ע' 255). וש"נ.

וענין זה יקרב וימהר את כללות הגאולה, כמ"ש אדמו"ר הזקן בתניא פל"ז²¹, שעיי"ז שכאו"א יברר את חלקו בעולם, יצטרפו כל ישראל יחד לברר את כללות קליפת נוגה, ועיי"ז — את כללות העולם, ואזי יקויים "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו גו'", בעגלא דידן, למטה מעשרה טפחים.

*

ו. כל ענין צריך שתהי' לו אחיזה בגשמיות, כדי להמשיכו למטה מעשרה טפחים, ממחשבה ודיבור למעשה. ולכן אקשר עתה את הענין האמור עם מנהג ישראל (ש"תורה הוא"²²) ליתן "מעות חנוכה"²³.

ועוד ענין בזה:

על הפסוק²⁴ "ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים", מפרש רש"י "מצינו בגמרא²⁵ ששלח לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו". ובשל"ה²⁶ איתא "יין ישן עולה ת"ל כמ"ש²⁷ ומושב בני ישראל אשר ישבו וגו' ת"ל שנה".

וכותב הצ"צ²⁸: "לענ"ד זהו דוחק שישלח לו ת"ל שנה דגלות. ועוד, שלא היו כי אם רד"ו שנה".

ולכן מבאר הצ"צ, ש"ת"ל זהו גימטריא שקל הקודש, דהיינו שע"י מצרים יזכו למתן תורה שהוא קדש העליון חכמה עילאה. . ורמז לו יוסף שע"י שירד למצרים יזכה ליינה של תורה במתן תורה". והיינו, שע"י הירידה הכפולה ד"ירד ירדנו"²⁹, תהי' אח"כ העלי' הכפולה ד"אנכי אעלך גם עלה"³⁰, דהיינו שיומשכו ת"ל ("שקל") ההמשכות דקדושה.

וכיון שכל ענין הוא בהשגחה פרטית, ומחלקים עתה סכום של "דולר", הנקרא גם בשם "שקל" — יעזור השי"ת לכל אחד ואחד מכם להמשיך את ת"ל ההמשכות דקדושה,

וכל אחד יעשה כפי יכלתו, וכפי שהוטל עליו, ללמוד בשקידה

(21) מח, א-ב.

(22) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב.
מהרי"ל הובא ברמ"א יו"ד סשע"ו ס"ד.
שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס קפ. סתל"ב ס"א.
סתצ"ד סט"ז.

(25) מגילה טז, ב.

(26) מסכת פסחים קנו, א.

(27) בא יב, מ.

(28) אוה"ת פרשתנו (כרך ה) תתקפט, רע"א.

(29) מקץ מג, כ.

(30) פרשתנו מו, ד. וראה תו"א ר"פ

שמות. ובכ"מ.

(23) ראה "היום יום" (דיום זה) כח כסלו.

לקוטי לוי"צ אגרות-קודש ע' שנה.

(24) פרשתנו (ויגש) מה, כג.

ובהתמדה נגלה דתורה ופנימיות התורה, וקיום המצוות בהידור, שיסודו, עיקרו ושרשו הוא — עבודת התפלה,

ועי"ז ימשיכו את "שקל הקודש" בנפש האלקית ובנפש הבהמית ובחלקו בעולם, עד שהעולם כולו יהי "קודש להוי", ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן בידו הק' לכל תלמיד שקל אחד — דמי חנוכה].

